

SZAKIRODALOM

DIVALD KORNÉL: A magyar iparművészet története. A Szent István-Társulat kiadásában megjelenő tudományos Szent István-könyvek sorozatának legújabb, kettős kötetébe a szerző nagy szorgalommal és a nála megszokott szakavatottsággal gyűjtötte össze a hazai iparművészetre vonatkozó adatokat, és gondosan válogatta meg a legjellemzőbb és legkiválóbb magyar iparművészeti műveket ábrázoló illusztrációkat.

Divald Kornélról már régen megállapítottuk, hogy ő a magyar képző- és iparművészet minden ágának nemesak legbuzgóbb kutatója és alapos ismerője, hanem hogy az e téren való értékes ismertetései nem szorítkoznak száraz leírásokra esupán, hanem heállítják a műalkotásokat koruk milieujébe és rámutatnak mindazokra a történelmi és társadalmi befolyásokra, amelyeknek hatása alatt lett az illető tárgy olyan, amilyen. Jóllehet Divald-nak a most megjelent mű szűkre szabott terjedelme (264 oldal) és a rendelkezésre álló eszközök miatt korlátoznia kellett mondani valóját, a művéből tájékozódást meríthet a hazai iparművészet multja iránt érdeklődő. Divald ugyanis kevés szóval is tud sokat mondani és néhány sorral is hűen és érthetően jellemezni, amihez más tudósnak oldalakra van szüksége. Művét szívesen ajánljuk a műbarátok és a szakkörök figyelmébe, de kívánatos volna, ha minden intelligens magyar ember tudna arról, amit Divald kiesiny, de igen beesés könyve foglal magában.

MAGYAR NÉPMŰVÉSZET. Bevezető szövegét írta Viski Károly, a képek magyarázó-lajstromát Bátky Zsigmond és Györfly István. A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Tára megbízásából kiadja a Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. Budapest (1928) 4°, 23 oldal szöveg, 240 oldal kép.

A Prágában, 1928 október havában rendezett nemzetközi népművészeti kongresszus alkalmából készült s jelent meg magyaron kívül francia és angol szöveggel is ez a könyv, népművészetünk első rendszeres, összefoglaló méltatása, amelynek szerkesztésére néprajzi irodalmunk három kiváló művelője, egyben a néprajzi múzeum vezetői szövetkeztek. A bevezető szövegben Viski Károly tömören, de világosan s nemesak szakemberek számára érthető módon határolja körül a könyv anyagát, számol be népművészeti kutatásunk multjáról és eredményeiről; majd kizárólag esonka országunk és az elszakított részek magyarságának népművészetére szorítkozva, ennek különböző társadalmi rétegekből kikerülő mestereiről, vidékek szerint módosuló változatairól és különböző technikáiról ad mesteri jellemzést. Végül a magyar díszítőmód sajátos vonását ismerteti egyes kiválasztott néhány

példa kapcsán. Viski Károly írónak is elsőrangú s ugyanesak sajnáljuk, hogy mélyenszántó fejtegetéseinek a speciális célú kiadványban több hely nem jutott. Akik azonban eddig megjelent s topográfiai jellegű néprajzi kiadványainkat, mint pl. Malonyay ötkötetes nagy művét ismerik, valamint a külföldi ethnografusokat a könyv rövidre szabott szövegével is kielégítő módon fogja tájékoztatni népművészetünk velejáról. Ennek már a részletekre is bőségesen kitérő illusztrálásával szolgál a szöveghez esatolt pazar képanyag, amelynek gondos megválogatását és meghatározását Bátky Zsigmond néprajzi múzeumunk igazgatója és Györfly István végezte. A képek, részben színes nyomatokon, sorra vonultatják föl az ország különböző vidékeinek viseletét, díszesebb közhasználati tárgyait, a népies női kézimunkákat, amelyek motívumainak eredetere régi úri hímzéseink bemutatásával világít rá. (Az érdekes könyv illusztrációi közül néhányat e fűzetünkben közlünk). Népies szíjfonatok, házak, bútorok, fejfák, rovátkolt díszű sulykolók, festett mennyezetek, népies keramikánk és szövésünk válogatott példái következnek hosszú sorban egymás után; valóságos orbis pietus, amelyben, bármily különböző országreszket képvisel, zömében egyazon érzés és ízlés tükröződik. A díszítőművészet ugyan, amely a különböző tárgyakon érvényesül, motívumaiban dermedt és kompozíciójában konvencionális; mégis érdekes, mert világot vet rég letűnt időkre, amikor a magyarság világfelfogás, érzés és ízlés dolgában jóval egységesebb volt, mint ma.

Divald Kornél.

A FELNÖTTEK KULTÚRÁJA. Nálunk különösen a háború óta mintaserű állami szervezet gondoskodik a népművelés fejlesztéséről, és sok lelkes ember sokféle úton tör a nagy cél felé. Ezeket az erőfeszítéseket akarja egyesíteni az Iskola-nk kívüli Népművelés c. új havi folyóirat, amely művészi kiállításban, gazdag tartalommal lép elénk. A folyóirat előfizetési ára egész évre (30 nagy ív) 15 pengő, a kiadóhivatal címe: Debrecen, Ferenc József út 24.

BENEDEK PÉTER földműves-festőművésznek, ennek a esodálatos östehetségű földműves-napszámósból lett művésznek mintegy ötven festményéről és rajzáról készült reprodukciót foglalja magában az a esinos könyv, melyet Bálint Jenő szerkesztett. Egy valóságos miniszter, Mayer János m. kir. földművelésügyi miniszter és egy h. államtitkár, aki még hozzá a kultuszminisztériumban a művészeti ügyeket vezeti, Kertész K. Róbert írtak hozzá előszót és a Faluszövetség adta ki. Már ezekből a külső körülményekből látnivaló, hogy valami nem mindennapi, kiválóan érdekes dologról van szó, és aki végiglapozza a képeket, esakhamar meggyőződhet arról, hogy a művészeti tehetségnek olyan egymagában álló megnyilatkozását látja, amire a festészet történetében alig van példa. A Nemzeti Szalonban a napokban

nyílik meg a Benedek Péter műveiből rendezett kiállítás. Nézzé meg mindenki, akit a magyar művészet érdekel. Egy a szó legszigorúbb értelmében vett autodidakta-művész alkotásaiban gyönyörködhetik majd, akit az Isten bámulatraméltó megfigyelő- és ábrázolóképesseggel, finomult színérzékeléssel és őszintős komponálóképességgel áldott meg. Pedig férfikora delég kapált Uszódon, majd mint hadimunkás vastörmelékét talleskázott vasgyárban, míg fölismerték rajzkészségét s oly módba jut, hogy kedvtelésének élhessen. Most Benedek Péter neve nélkül esonka volna a »beérkezett« magyar művészek lajstroma.

JAKÓ GÉZA tanár és keramikus könyvet írt »Keramische Materialkunde« címen, mely Theodor Steinkopff (Dresden und Leipzig) kiadásában jelent meg.

Jakó Gézának sikeres kerámiai működését a Társulat kiállításából ismerjük, szakbeli eikkel pedig a legelterjedtebb berlini szaklapban, a »Keramische Rundschau«-ban láttak napvilágot.

Csak örömmel tölthet el bennünket, hogy a nagy német szakirodalmi túlprodukeió dacára német kiadó méltányolta és érdemesnek találta piacra hozni Jakó könyvét.

A magyar kerámiai szakirodalomban csak Wartha Vince és Petrik Lajos professzorok könyveit ismerjük. Wartha könyve főként a művelt közönség és amatőrök ismereteinek gyarapítását szolgálja, Petrik az iparosoknak szánta szakkönyvét. A német kerámiai szakmunkák az ismert alapossággal foglalkoznak a kerámiai ipar minden technikai, kémiai és dekorálási ágával, de a felhasználandó és a kerámiai iparban általában előforduló anyagok és alkotó elemek ismertetéséről szóló könyv, mely ily bőven és szakszerűen lenne megírva, még nem jelent meg. Jakó munkáját három főrésztre osztja. Az első részben a kerámiai gyártáshoz — mázak és festékekhez — szükséges anyagokat, kémikáliákat ismerteti. A második részben a kerámia legfontosabb anyagát, a különféle agyagokat (kaolin) és a szükséges többi nyersanyagokat tárgyalja. A harmadik részben a kerámia éltető eleméhez szükséges különböző tüzelőanyagokat ismerteti komoly alapossággal és szakszerűen, e mellett azonban könnyed és érthető stílusban, úgyhogy nemesak a képzett keramikus, de a kezdő is, ki a kerámiai mesterség izgatón érdekes és mindig változatos rejtelmeibe komolyan akar bepillantani, sok tanulságos ismeretet szerezhet Jakó igazán hézagpótló könyvéből.

A könyv utolsó lapjain különböző számítási és útbaigazítási táblázatokat közöl Jäger R.

E helyen megemlíttük, hogy ugyanesak Jakó Gézának már 1926-ban jelent meg »Keramische Fabrikationsfehler« címen (Coburg, Müller & Schmidt kiadása) egy könyve, mely az agyagipari technológiának tapasztalati tényeken alapuló sok eddig ismeretlen, vagy csak egyesek részéről ismert tudnivalóját foglalja össze. Jakónak a berlini »Keramische Rundschau«-ban megjelent cikksorozatát az amerikai »Ceramic Industry« is átvette. Újabban »Rissefreie Töpferglasur« című hosszabb tanulmánya jelent meg a német folyóiratban, mely Jakónak értékes dolgozatát könyv alakban is ki fogja adni. Borszék Frigyes.

HEINZ UND BODO RASCH: Der Stuhl. Dr. F. Wedekind & Co. kiadása, Stuttgart, 1928. Ára 3.80 márka. Letagadhatatlan igazság, hogy nagyon ritkán akadunk olyan székre, melyen jól ülhetünk. Vonatkozik ez a kézzel és a géppel készült székekre egyaránt. Az emberi test arányait és az ülés közben igénybe vett izmok munkáját a székesinálók jó része vagy nem ismeri, vagy nem veszi figyelembe. Ezért okos és időszerű munkát végeztek a Rasch-testvérek, amikor könyvükben a leggondosabban, mondhatnók tudományosan kiesztelt és a gyakorlatban bevált székminták hosszú sorozatát mutatják be. Főcéljuk: a jóleső, kényelmes ülés, a felhasznált anyagoknak a minimumra való szorítása, a szerkezet egyszerűsége és tartóssága, mindezek felett pedig az olcsóság elérése. Részben fából, részben vékony és könnyű acélesövekből készültek a könyvben ábrázolt székek, melyek között a színházakba, hangversenytermekbe, stb. szánt szék- és karosszéksorok különösen igen figyelemreméltók. A székek gyártásával foglalkozó vállalatok sokat tanulhatnak az ügyesen megszerkesztett könyvből.

Exlibris. N. Sárközy Elemér rajza.

ASZTAL, SZÉK ÉS RÁDIÓ. Egy német mérnök, aki künn él Kalfornia legszebb városában, Los Angelesben, levelet írt egy német építészeti folyóiratba az amerikai lakásokról. Ebben azt írja, hogy Los Angelesben tíz év alatt ötvenezerről másfél millióra szaporodott a lakások száma. Még a legszegényebb napszámosnak is van háza, mely legtöbbször allig más, mint egy fabarak, de levegőben s napfényben fürdik. Amde így is megvan mindnek az egészségügyi és a célszerű felszerelése, minthogy a háztartásnak a legegyszerűbb kellékei, egységes típusokban olyan olcsón vásárolhatók oda-

künn, mint sehol a világon. A német munkásház felszerelése ily dolgokban messze mögötte marad a los angelesinek. Az átlagos amerikai lakások butorokra alig van szüksége. A házában mindent megtalál beépítve. Gyakran alig van egyéb butora, mint az asztal, a szék és a rádió. Ez azután a szabad költözködést, amelyet oly sokra becsülnek odakünn, megkönnyíti.

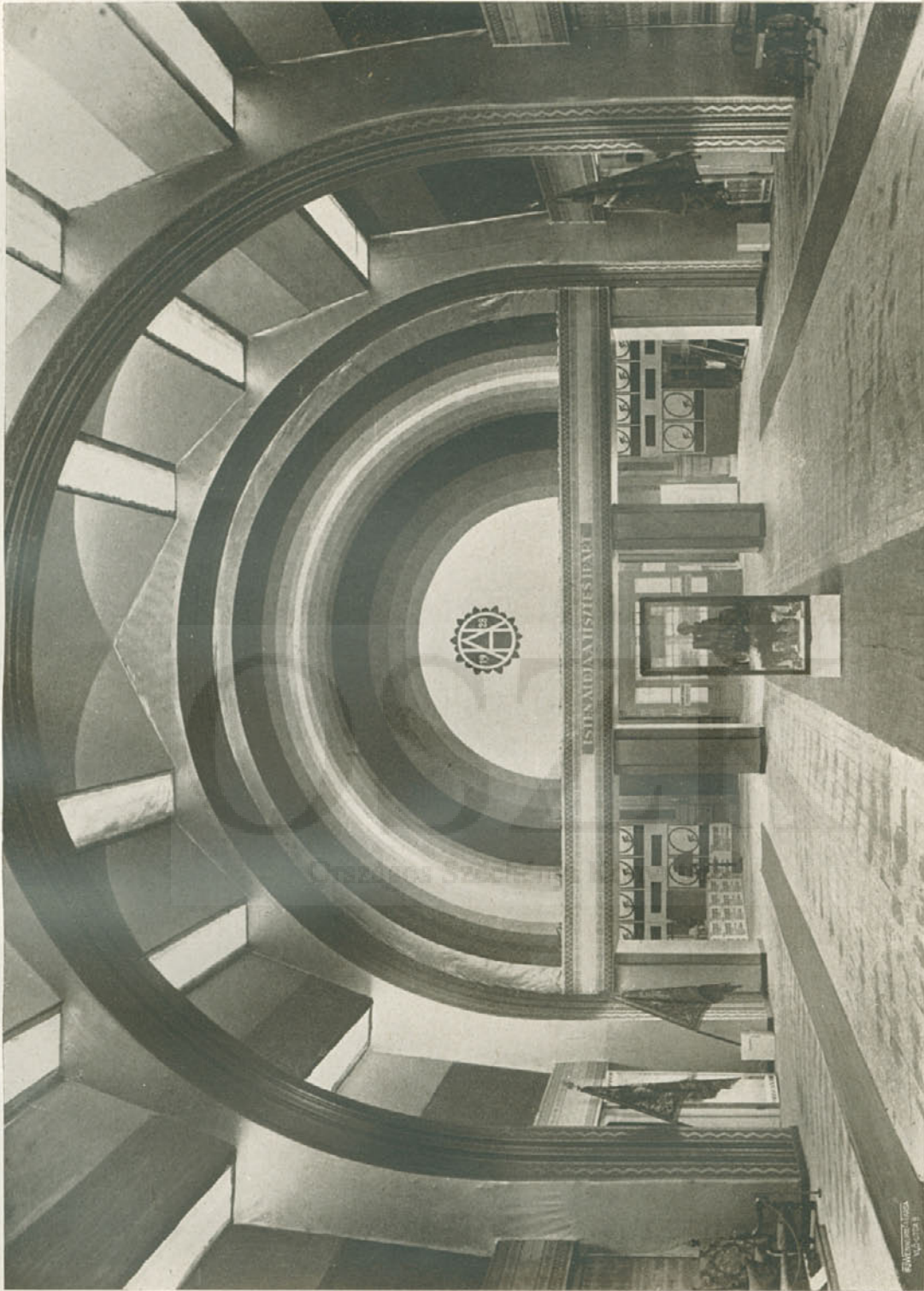
STRAUSS, KONRAD: DEUTSCHE KERAMIK DER GEGENWART. Mit 40 Tafeln. Halle a/S., Knapp, 1927. — Borrmann Richárd »Moderne Keramik« című, Leipzigban megjelent munkájának megjelenése óta 20 esztendő múlt el s így többszörösen megokoltnak mutatkozott egy oly műnek kiadása, mely a keramika újabb alkotásaival ismerteti meg a keramiával foglalkozókat vagy az iránt érdeklődőket. Az 1900. évi párizsi világkiállítás óta Európa valamennyi államában nagy lendületnek indult a keramikai ipar, az érdeklődés a keramikai tárgyak iránt általánossá vált. Otto Pelka dr.-nak három évvel ezelőtt »Keramik der Neuzeit« címmel megjelent műve gazdagon van ugyan illusztrálva, de az ábrázolt anyag túlnyomó része a porcellánra esik, a más anyagból készült tárgyaknak rovására. Ezt a hiányt akarja pótolni K. Strauss most megjelent munkája. Szerző 40 jól kiválasztott táblán bemutatja a modern keramika alkotásait, főképpen kis szobrokat, vázákat, tálat, tányérokat s más hasonló tárgyakat, melyek domborművekkel és festményekkel vannak díszítve. A porcellánok közt a meisseniek és P. Rosenthal gyárában készültek érdemelnek különös figyelmet. Bemutatja a különböző műhelyekben készült fajánszokat, agyag- és kőedényeket jellemző példányokban. Sajnos, a képanyagnak csak egy negyed-részt mutathatja be a szerző az általános gazdasági pangás miatt, de a közölt anyag még így is elégséges arra, hogy a keramika mai állásáról, fejlődéséről tiszta képet nyújtson. A szövegrészben az egyes keramikai fajok lényegéről és tulajdonságairól számol be. Külön fejezetekben tárgyalja a porcellánt, a fajánsot, az agyag- és a kőedényeket. Felsorolja a nevezetesebb gyárat s kiemeli gyártmányaik művészi kvalitásait. Ez a mű nemesak a keramikusokra s az iparművészekre fog termékenyítőleg hatni, hanem a nagy közönségnek is sok élvezetet fog nyújtani. Sz. L.

A. ENDELL: Zauberland des Siehtbaren. Mit 6 Farbendrucken nach Naturstudien des Künstlers. Verlag der Gartenschönheit, Berlin, Westend, kötve 3 márka. — A szerző az úttörőknek egyike, kik 30 évvel ezelőtt az építészeti és az iparművészet új formanyelvét igyekeztek megkeresni. Mint építész és mint iparművész új utakat mutatott alkotásainak eredetiségével és sajátos, de

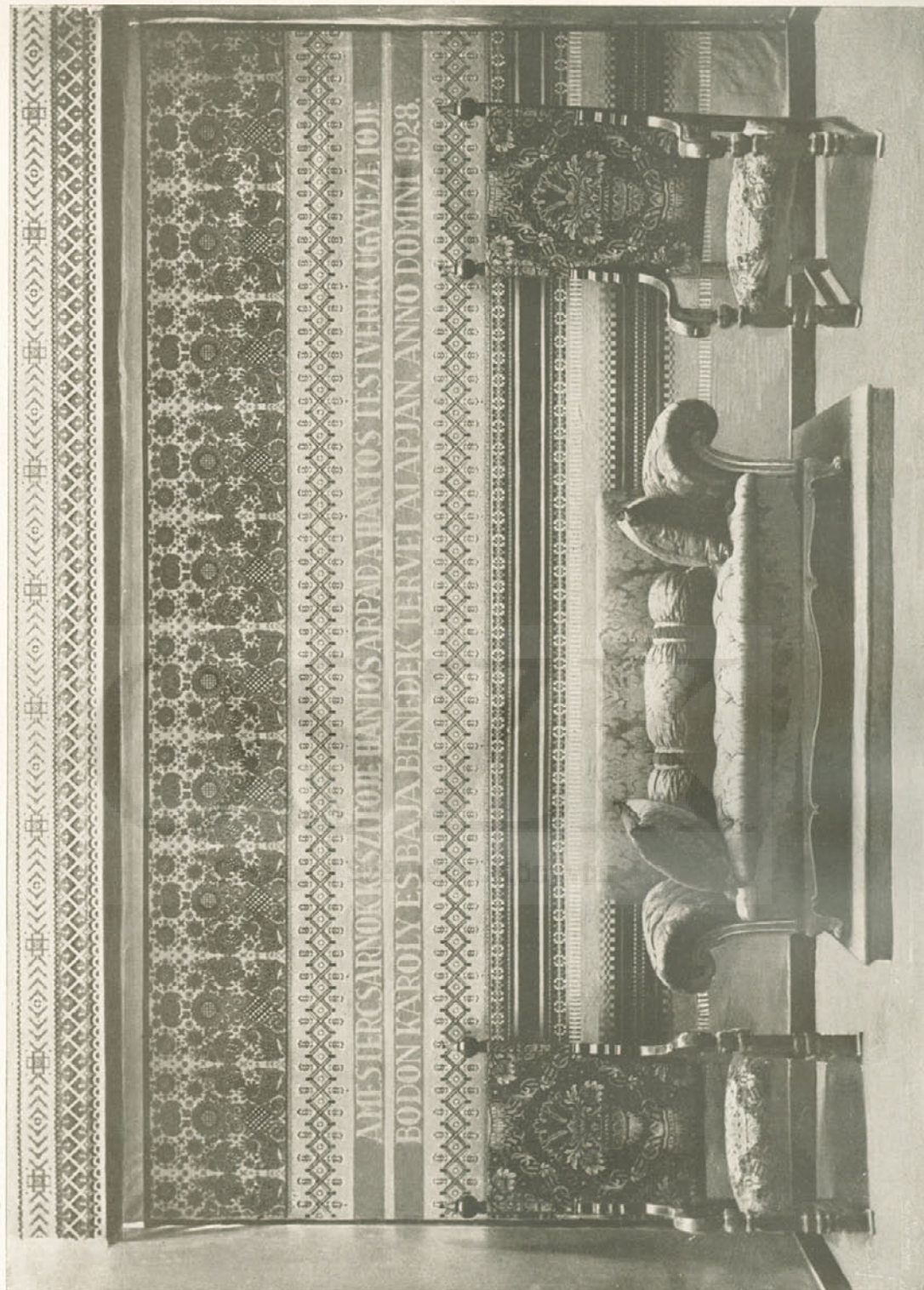
fegyelmezett ízlésével. De még műveinél is mélyebb, közvetlenebb hatású volt vonzó művészi egyénisége, mely köré egy esapat lelkes művész sorakozott, majd igazgatói működése a művészi akadémián Breslauban, ahol ő rövid életének utolsó éveit töltötte. Endell a természet egy ritka képességgel: az önálló látással áldotta meg. Amit mások nem láttak, ami mellett ezren és ezren közömbösen elhaladtak, ő esodás érzékével formai és színbeli szépségeit és sok gyönyörűséget merített jelentéktelenné látszó dolgokból. Ezért nagyon értékesek a hátrahagyott feljegyzései. Bepillantást engednek meglátásaiba, vízióiba, dokumentumai a művészettörténet részéről már elkönyvelt természetmegérzésének (impresszionizmus). Az e feljegyzéseket magában foglaló most megjelent kiterjedelmű, de igen jelentős könyv értékes útmutatást ad arra, hogy miként kell a bennünket körülvevő dolgokat nézni és megfigyelni, hogy meglássuk és élvezhessük a természet és az emberi kéz alkotásaiban az artisztikumot. Endell a francia impresszionizmus nagy mestereinek művel vezették rá a színeknek és formáknak művészi szemmel való megfigyelésére. És ő ezeket az élményeivé vált megfigyeléseit avatott tollal tárja elénk. Könyve a sokféle látható dolgok és jelenségek szépségeinek himnusza. Rejtett kincseket merít meglátásaiból és írásaival rá akarja vezetni az olvasót, hogy az is gazdagítsa életét az úton-útfélen kínálkozó kincsekkel.

AZ EURÓPAI MŰVÉSZET FÉLESZTENDEJÉNEK java alkotásait foglalja magában a Deutsche Kunst und Dekoration c. folyóirat most teljessé vált 1927—1928. évfolyamának második kötete, mely áttekinthető képet ad a szerkesztőség szakavatott és körültekintő munkásságáról. Festmények, szoborművek, építészeti és lakásművészet, a kerámia, a textilművészet, ötvösség stb. sokféle alkotásait gyönyörködve nézhetjük a 400-nál több részben színes, jó reprodukcióval ékes, vaskos kötetben. Különös figyelemben részesültek az elmúlt nyár nagy művészeti kiállításai. A kötet ára 20 márka. Ez alkalommal megemlítjük, hogy a folyóirat 1928—29. évfolyamának első füzeté rendkívül gazdag tartalma a szerkesztőségnek a lap fejlesztésére irányuló buzgó törekvéséről tesz tanúságot.

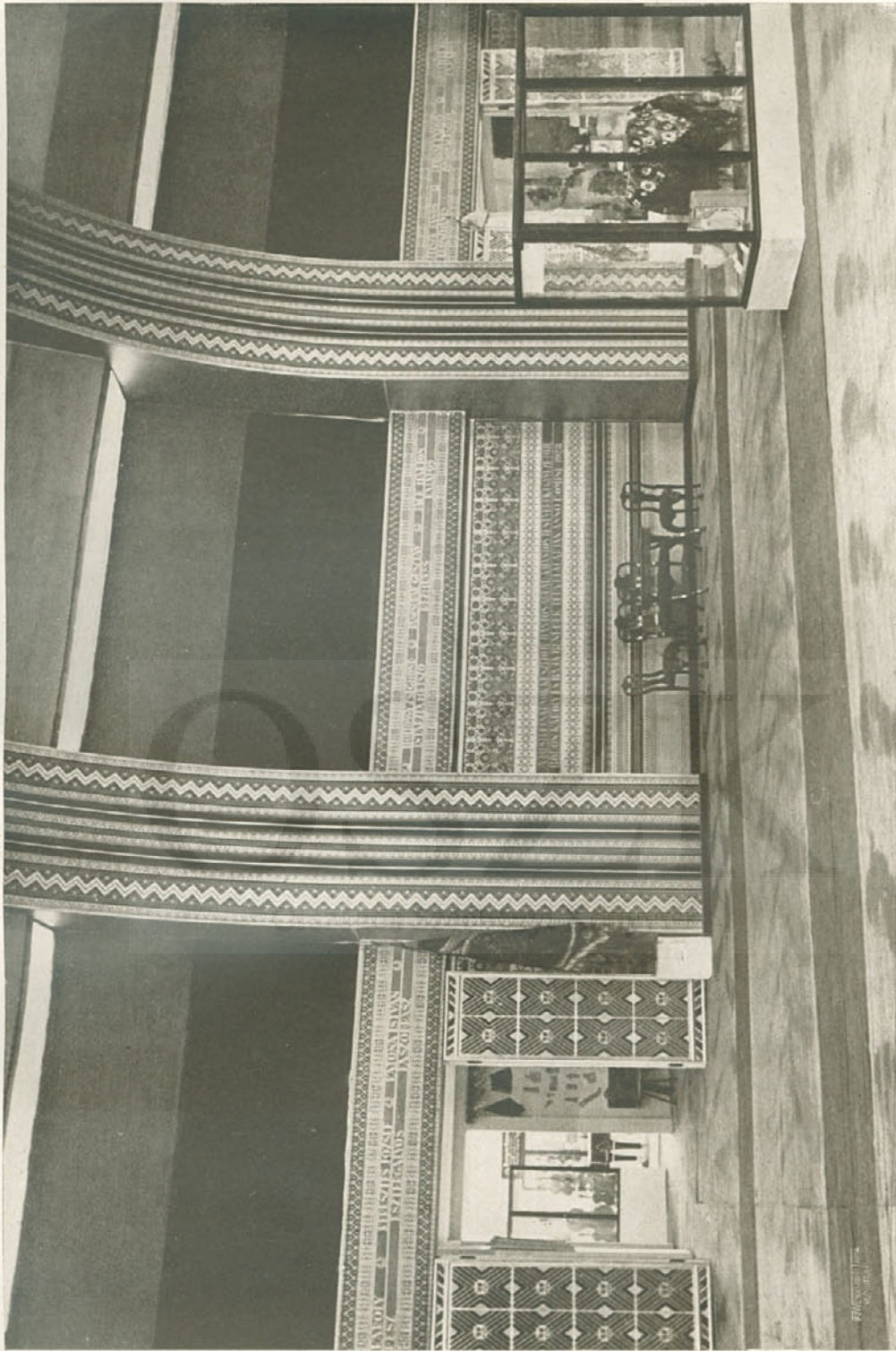
BAU UND WOHNUNG ÉS INNENRÄUME. A német Werkbund megbízásából kiadja Dr. F. Wedekind & Co. Stuttgart, 1928. Mindegyik műnek ára kötve 8.50 márka. E lap 1927. évi évfolyamában a szerkesztő részletesen ismertette a német Werkbund stuttgarti kiállítása keretében épült Weissenhofsiedlung névvel jelölt új lakóház-telepet. Egyben közölte a vezető gondolatot, mely irányadóul szolgált a telep megvalósításával megbízott 17 építésznek. Eszerint nem ideig-óráig tartó ideiglenes kiállítási házak építése volt a feladat, hanem végleges oly épületekről, melyek lakhatóság és tartósság szempontjából megfeleljenek a mai kor

Bodon Károly és Baja Benedek: A III. Orsz. Kézműipari Kiállítás díszesarnokának látképe a főbejáráttal. A díszítő festést végezte Hantos Árpád. — Ehrenhalle der Landesausstellung ungarischen Handwerks, Budapest. — Salle d'honneur de l'Exposition hongrois des métiers, Budapest.

Bodon Károly és Baja Benedek: A III. Orsz. Kézműipari Kiállítás díszesarnokának részlete. A díszítő festést végezte Hantos Árpád. A bútorokat Fischer Zsigmond készítette. — Teil der Ehrenhalle der Landesausstellung ungarischen Handwerks, Budapest. — Partie intérieure de la salle d'honneur de l'Exposition hongrois des métiers, Budapest.

Bodon Károly és Baja Benedek: A III. Orsz. Kézműipari Kiállítás részlete. A díszítő festést végezte Hantos Árpád. — Teil der Ehrenhalle der Landesausstellung ungarischen Handwerks, Budapest. — Partie intérieure de la salle d'honneur de l'Exposition hongrois des métiers, Budapest.

Bodon Károly és Baja Benedek: A III. Orsz. Kézműipari Kiállítás díszsarnokának látképe az Iparcsarnok belseje felé.
A díszítő festést végezte Hantos Árpád. — Ehrenhalle der Landesausstellung ungarischen Handwerks, Budapest. — Salle
d'honneur de l'Exposition des métiers, Budapest.

Igényeinek. E célnak szemmel tartásával az építők használhatták a legújabbban kiesztelt és forgalomba került építőanyagokat, természetesen a takarékosság követelményeinek szemmel tartásával. De nemesak az épületek, hanem azok berendezésének minden részlete, tehát a fűtési, világítási szerkezetek és eszközök, a bútorok, szőnyegek, a falak díszítése is a modernség jegyében és a célszerűség elvének legszigorúbb alkalmazásával készültek, és a házakkal együtt szokatlanul hatottak. Egészben véve forradalmi akelő volt ez a Werkbund részéről a maradi felfogás ellen, s ezért, mint minden zendülés, némi túlzásokkal is járt. Ezért sok szenvedélyes vitára adott alkalmat, mely még most is tart. Ennek a mindenképpen nagyon érdekes és sok tekintetben tanulságos Weissenhofsiedlungnak háza it ábrázoló 221 képen (alaprajz, metszet, szerkezeti- és távlati rajzok) mutatja be a Bau und Wohnung e. nagy 8° rétvű könyv, melynek magyarul szövegét a tervező építészek írták. A házak belső helyiségeit az Innenräume. mű ismerteti és jó képekben mutatja be. A szobák, konyhák belsejét, egyes bútorokat, világítótesteket stb.-ket ábrázoló 185 képből tiszta fogalmat alkothatunk magunknak, milyenné akarják a szövetkezett építészek átformálni a mai ember otthonát. Sok tanulság meríthető mind a két könyvből s ezért melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖRÉBŐL

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya 1928. évi október hó 19-én ülést tartott dr. Dréhr Imre államtitkár, ügyvezető elnök elnöklésével. Jelen vannak: Seenger Béla alelnök, Fischer Zsigmond, Gaul Károly, Grabowieczky Leon, Greif Lajos, Gulden Gyula dr., Kóródy Gyula, Kovács Erzsébet, Ligeti Miklós, Nagy Antal, Paehér Béla dr., Schóber József, Teles Ede választmányi tagok és Györgyi Kálmán igazgató.

Elnök bejelenté, hogy kimentette távolmaradását: Szablya-Frischauf Ferenc alelnök, Hauswirth Ödön, Horváth Béla, Hosszú István, Hüttl Dezső, Jauernik Nándor, Jungfer József, Mátrai Lajos, Muhits Sándor, Szalai Emil dr., Végh Gyula és Lovag Ybl Ervin dr.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Gaul Károly vál. tagot kéri fel.

Az elnök megnyitja az ülést és meleg szavakkal emlékezik meg dr. Bartóky Józsefről, a választmány és az igazgatóság sok éven át volt tagjáról és a Társulat volt tiszteletbeli tagjáról, ki nagy szeretettel vett részt a Társulat munkájában s akinek a Társulat sok értékes kezdést és sikert köszön. Mint a Virágos Budapest Bizottság elnö-

kének nagy része van Budapest virágkultuszának felbresztésében és fejlesztésében, és hathatósan támogatta Társulatunknak új otthonához való jutására irányuló törekvéseit. Javasolja, hogy a választmány fájdalmanak és az elhunyt emléke iránt való kegyeletének a jegyzőkönyvben kifejezést adjon, miután az elnökség az elhunyt özvegyéhez már részvétiratot intézett, ki azt meg is köszönte.

A választmány általános helyesléssel fogadja az elnök javaslatát.

Jelenti továbbá az elnök, hogy a Társulat védőasszonya, Izabella kir. heregnő a napokban ünnepelte aranylakodalmát, mely alkalomból az elnökség üdvözlő-iratot intézett hozzá.

Végül pedig jelenti, hogy a III. Orsz. Kézműipari Tárlat bírálóbizottsága a választmány három érdemes tagját, ú. m. Seenger Béla alelnököt, Fischer Zsigmond és Hosszú István vál. tagokat az aranykoszorú adományozásával tüntette ki.

A választmány éljenzéssel fogadja az elnök bejelentését.

Igazgató jelenti, hogy a keresk. miniszter véleményes jelentéstételre kérte fel a Társulatot a Miskolci Keresk. és Iparkamarának magyaros jellegű idegenforgalmi emléktárgyak forgalombahozatala ügyében hozzá intézett felterjesztéséről. Az elnökség jelentésében készséggel támogatta a Kamarának a Társulat régi törekvéseivel megegyező javaslatát és kérte a minisztert, hogy járuljon hozzá ez ügyben megtartandó szaktanácskozmány egybehívásához, s azon képviseltesse magát, engedélyezzen megfelelő összeget emléktárgyakra hirdetendő általános tervpályázat költségeire és az ezek nyomán készülő mintadarabok készítésére, és képviseltesse magát egy még megalakítandó bizottságban is, melynek feladata volna az idegenforgalmi emléktárgyak forgalomba hozatalát intéző-akciót folytatni. Minthogy e felterjesztésre válasz még nem érkezett, az elnökség újabb felterjesztésben akarja az elintézését megsürgetni.

Igazgató jelenti, hogy R. E. mezőkövesdi lakos a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kérvényt intézett, amelyben a birtokában levő matyó hímzéseket és ilyen eredeti rajzokat sokszorosításra és iskolai használatra felajánlja, egyben pedig kéri a minisztert, hogy külföldi magyar követségek és kollégiumok részére vásároljon tőle matyó hímzéseket. Az elnökség alaposan megvizsgálta a szóban levő rajzokból kapott szemelvényeket és hímzéseket s véleményes jelentésében megállapította, hogy az Iparművészeti és a Néprajzi Múzeumok sokkal értékesebb hasonló munkák felett rendelkeznek, ennél fogva — amennyiben matyó hímzésminták reprodukciójára sor kerülhet — elegendő számú hiteles anyag van készletben. Megállapította továbbá, hogy más háziipari vállalatok R.-hímzéseinél még tökéletesebb matyó munkákat hoznak forgalomba, azért a miniszter részéről különös intézkedésre okot nem lát.

A választmány a jelentést tudomásul veszi.

Igazgató jelenti, hogy a keresk. miniszter a f. évre 3000 pengő, a Székesfehérváros pedig 1200 pengő segélyt folyósított a Társulat részére.

A választmány köszönettel fogadja a bejelentést.

Igazgató jelenti, hogy az e hó 28-án megnyíló Irodalmi és Művészeti Kongresszus iparművészeti szakosztályának előkészítő bizottságában a Társulat képviselői élénk tevékenységet fejtettek ki. Czákó Elemér dr. delegátus, mint elnök vezette a tárgyalásokat, az igazgató pedig résztvett a kongresszus elé terjesztendő javaslatok megvitatásában és megszövegezésében.

Tudomásul szolgál.

Igazgató jelenti, hogy a Társulat népművészeti gyűjteményének egy részével szerepelt a szombathelyi kiállításon, kisebb iparművészeti kollekciót küldött a Magyar Hét alkalmából Miskolcon megnyíló iparművészeti kiállításra, az igazgató pedig a M. Orsz. Képzőművészeti Tanács megbízásából összegyűjtötte és átadta a stockholmi magyar reprezentatív művészeti kiállítás iparművészeti anyagát, végül pedig, hogy a Társulatnak az őszre tervezett interieur-kiállítása közbejött akadályok miatt előreláthatóan csak újév után lesz megnyitható. Ezzel kapcsolatosan jelenti, hogy a Társulat kiállítási bizottsága foglalkozott az idei karácsonyi kiállítás előkészítésével s abban állapodott meg, hogy az ünnepi ajándékoknak való emléktárgyak kiállítása mellett iparművészeti tervek kiállítását is rendez s ezért felhívást intézett a tervező-iparművészekhez sikerültebb terveiknek beküldésére. A kiállítási bizottság e tervek kiállítását folytatni kívánja avégből, hogy alkalmat adjon a tervező-iparművészeknek e téren való munkásságuk bemutatására, iparsainknak pedig, hogy teremszükségletüket képzett iparművészeknél szerezhessék be. Hogy iparművészeinket a tervek készítéséhez nemes versenyre buzdítsuk, kívánatos volna, ha e tervek kiállítások alkalmából a Társulat díjakat, érmeket s elismerő-okleveleket adhatna a legkiválóbb és legérdemesebb tervezőknek. Ezért kéri az elnökséget, hogy illetékes helyen ilyenek elérése érdekében közbenjárjon.

A választmány hosszabb beható vita után, melyen az elnökön kívül dr. Pachér Béla, Schóber József, Fischer Zsigmond, Nagy Antal és Ligeti Miklós vál. tagok vettek részt, elhatározza, hogy ha egyelőre hozzá is járul a kiállítási bizottság javaslatához, kívánatosnak tartja, hogy jövőben e tervek kiállítások lehetőleg egyes szakmákra, esetleg egy-egy iparművészek munkásságát feltüntető tervsorozatokra szorítkozzanak. Egyben felkéri az elnökséget, hogy kiállítók buzdítására szolgáló jutalmak, társulati érem és oklevél költségeinek fedezésére illetékes helyen megfelelő összeg engedélyezését kérje.

Igazgató jelenti még, hogy a Társulat lapja, a Magyar Iparművészet tudvalevően a háború előtt

évenként tízszer jelent meg. Tehát 10 füzetet kaptak a tagok évi 20 aranykorona tagsági díj fejében. A háborús évek nyomorúsága és az infláció miatt az évi füzetek száma 1921-ben kettőre sorvadt, azóta 3, 4, majd 1927-ben 5 füzet kiadásáig tudott fölvergődni a Társulat. Ezidén 6 békebelli terjedelmű füzet kiadását tervezi a szerkesztő abban a föltevésben, hogy a nagyobb előny nyújtásával megkönnyíti az új tagok gyűjtését és ezzel eléri a Társulat megerősödését.

A választmány helyesléssel fogadja igazgató bejelentését.

Végül a választmány a tagok sorába iktatja a következőket:

Kürz János faszobrász, Bp.; dr. Pető Ernő igazgató-főorvos, Szombathely; Garai Nándor aranyozó, Bp.; Goldmann Klári tisztviselő, Bp.; Adler László mérnök, Mexiko; Sz. Dobó Edith iparművész, Bp.; Sima Sándor lakatosmester, Bp.; Gagyai Jenőné, Gyömrő; gróf Károlyi Lászlóné, Fót; Bauer Károly, Bp.; Csáky József szobrász, Párizs; összesen 11 új tag.

Erre elnök az ülést berekeszti.

IN MEMORIAM

FARAGÓ GÉZA. A képzőművészek a festőt siratják benne. A grafikusok a finomízlésű plakáttervezőt. Színházi körökben a nagyszerű dekoratív érzékű szcenikus elvesztését fájlatják. S valamennyien együtt: a kedves és mulatságos bohém. Mikor a század elején Mucha tanítványaként hazajött Párizsból, a nyugati világ szenvedélyes élettől lüktető színeit hozta magával. A szeessziós vonalvezetés furesaságairól hamar fellelerte, hogy mesterkélték. De a színek szabad, bátor esapongása elvezette új tájakra, melyeken szép nők, nagyvárosi utcák, páholyok esillogó ékességgel tárták fel előtte fiatalságukat. Faragó mindezt megértette, szerette és tolmácsolni tudta. S mialatt tele-mókázta a kávéházakat, klubokat, pajtsái világát, esinált magának egy finom, költői színvilágot is. Parasztlányok, falusi temetők, rozsmaringos kertek nyíltak ki ebben az esetheggyel visszaadott világban. Faragó Géza eljutott a magyar népies génusz tündérvilágába. Színházi díszletei, kosztümjei, mindazok a vázlatok és tervek, melyek két év előtt az Iparművészeti Társulat apró színpadai közt felsorakoztak, már azokat a paradisiomi tájakat vonultatták fel, melyekbe a mesék aranyadara esábitotta. Egy hiperraffinált nyugati díszítőművészet világból a keleti, színes, oroszosan tarka mesevilágba sétált át. Az élet, a színházak, a parfümös világ nagy mulattatója ellenállás nélkül követte a regés madarat, melynek tollal, szárnyal, esőre mind arany. És most ötvenegy éves korában végképp elreptült utána.

KÜLFÖLD

KORKÉRDÉSEK A BERENDEZŐMŰVÉSZET-BEN. A modern iparművészeti kiállítások nem is emlékeztetnek a háborúelőtti luxuskiallításokra. Az a tökeerős polgárság, mely akkor a kiállítások ízlésirányát megszabta, lassan kivesz. Ezért az új lakáskiállítások egészen más gondolatokban csoportosítják bútoraikat, mint a régebbiek. Példa erre a nemrég rendezett düsseldorfi lakáskiállítás is. Az idel nyár nagy művészeti eseményét, a düsseldorfi képzőművészeti kiállítást, azzal akarják rendezői teljessé tenni, hogy »a terművészet« új irányait is be akarták mutatni. A Rajnavidék építészei: Fahrenkamp, Alfred Fischer, Breuhaus, Rosskotten szerepeltek itt mint téralakítók és lakásberendezők. És a feladatok, melyeket meg kellett oldaniok, ilyen fejezetcímekkel voltak ellátva: Egy elkényeztetett fiatalember szobája; egy könyvbarát szobája; egy nagyvilági hölgy szobája. Amde a kiállítást még ilyen eszmék szolgálatában sem találták elég korszerűnek a látogatók. »A foglalkozást fizető házaspár szobája« nagyon is előkelő volt s az egész elgondolás, a drága anyagok, a esillogó termek sehogy sem álltak arányban a »lakáshiány«-t, »olesóságot« emlegető korszakkal. Talán ez is volt az egyik oka annak, hogy éppen ennek az eszmének szóvivői, a modern tárgyiasság puritán szellemű alkotóművészei nem vettek részt a kiállításon. S bármekkora volt is a sikere az összes képzőművészeti irányokat felölelő düsseldorfi kép- és szoborkiállításnak, a terművészeti részt erős kritikák kísérték.

MAN RAY. Ez a különös név egy még különösebb fotográfus neve. Párizsban dolgozik ez az amerikai fényképezőművész. S rövid idő alatt mindenütt ismertté tette nevét. A fényképeit így lehetne nevezni: surrealista fotográfiák. Mint a postexpreszionizmus bizonyos írói és festői, úgy ő is: az érzékfölkötti, a valóságon túl elsuhanó életet akarja megörökíteni. Szinte úgy hatnak felvételei, mint a mágikus vagy még inkább, mint a Röntgen-képek. Lenese nélkül dolgozik, csupán a fényérzékeny papírra vetődő sugarakkal adja vissza a tárgyak kontúrját. Ezek tehát olyanok, mint a »szellemképek«, egy-egy virág, egy kéz akként nyúlnak meg a síkon, ahogy a kísérteties árnyékok szoktak spiritalista szeánszokon. Man Ray ebbeli törekvéseiben bizonyos rokonságot mutat — legalább is a fotográfálás céljait illetően — a dessauri iskolán tanító Moholy-Nagygyal. Csakhogy ő a dolgok konstrukciójának megéreztetésén már túl van. Inkább azoknak szimbolikus belső lényegét keresi.

VILÁGITÁSTÖRTÉNETI SZOBÁK. E folyóirat olvasóinak nem kell külön említeni, hogy a müncheni Deutsches Museum, e világnak egyik kultúresodája, mit jelent a mai technikai múzeumok történetében. Ez a esodás múzeum még egyre

új és új belsőségekkel bővül. A közeljövőben a világitástörténeti részt akarják berendezni. Ezt is tökéletesen úgy, mint minden eddigi termet: a funkáló bemutatásával. Így például lesz egy régi kereskedelmi iroda, melyet petróleumlámpák világítanak meg s utána egy legmodernebb világítóeffektusokkal felszerelt üzletrészlet a mai áruházból. Ebédlőszobát fognak berendezni a mult század ötvenes éveiből való üvegeslámpákkal s ugyanakkor egy mai ebédlőt a direkt és indirekt világítás legmodernebb villanyégőivel. A múzeum vezetősége ebben a munkában a nagyközönség útbaigazításait is kikérte a müncheni lapok útján.

REKLÁM-OKTATÁS. A német reklámszakma művelői ez év nyarán, immár harmadízben ötnapos tanfolyamot tartottak Wiesbadenben a legszükségesebb szakismeretek elsajátítására. Maga a szakmai egyesület rendezte ezt a tanfolyamot. Mert bármilyen fejlődő és jól jövedelmező foglalkozás is ez, mindaddig nincs külön szakiskolája még a németeknek sem. Kereskedelmi, grafikai és egyéb szakiskolákon oktatják ugyan ezt a tantárgyat is, de a reklám legfőbb szakemberei, a hirdetésgyűjtők csak ily tanfolyamok rövid előadásából s könyvek-ből szerezhetik meg a szükséges ismereteket.

SZINFÉNYZENE. Néhány év óta többen kísérleteznek Németországban az úgynevezett szin-zongorával. Ezek közt jelentékeny nevet szerzett már magának egy László nevű hazánkfia, aki nagyvárosok előadótermeiben mutatja be művészetét. Rövid elméleti bevezetés után leül a zongorához s játszik saját modern szerzeményeiből. Azonközben elsőtétül a szintér s a fehér vászonra színes formák vetődnek, melyek ritmikusan egészítik ki a zenét. Az esztétikusok, akik e kísérletekről nyilatkoztak, megállapítják, hogy bár a kétféle művészi kifejezőmód belső összefüggése még nem teljes (ami első-sorban onnan van, hogy László nem festői módon érzékeli a színeket), mégis nagy az ily módon való kísérletek jövője. Németországban a Bauhaus keretében is folynak idevágó kísérletek, Hirschfeld-Maek vezetésével s tervezik egy ilyenirányú közös produktív vagy bemutató-féle rendezését is, ami a sokféle kísérlet egységesítésére vezetne.

A NEGYEDSZÁZADOS WIENER WERKSTÄTTE. Ez év június 30-ikán volt negyedszázada, hogy a Wiener Werkstättet megalapították. Sok diesőség, sok hízelgő elismerés, de gyakran gánés és üzleti sikertelenség is jutott osztályrészül e negyedszázad alatt. Alapító nagyjai sorra elhunytak vagy elszéledtek, talán az egy Hoffmann József kivételével, aki mindmáig éltető szelleme, vezére s ízlésbeli irányítója az iparművészeti nagyvállalatnak. Ez pedig igen nagy dolog, mert a bécsi műhely, ha időnként kisebb fogyasztásra rendezkedett is be, de egyre több és több iparművészeti ágat ölelt fel magában. Műhelyeiben épp úgy feldolgozzák az aranyat, ezüstöt, mint a bádogot, épp úgy esinálnak

zománemunkát, mint bőrkötéseket s egyéb bőrmunkákat. A kerámiát a legegyszerűbb használati edénytől a drága figuráig s az épület esempéig mind gyártják. Szövetek, hímzések, nyomóeljárások sokféle változatát művelik. Szőnyeget és tapétát is csinálnak s a divatművészetnek akkora s olyan önálló tervezőműhelye van, mint Párizst kivéve, sehol másutt. Ha itt-ott igénybe veszik is a gép munkáját, egészben mégis a kézművesség eszményeihez ragaszkodnak. S amiként a régi jó korszakokban egy igazi művész sem a stílusok kopirozásán tengődött, hanem kora szelleme szerint való önálló munkákat csinált, úgy ők is megvetik a stílusmáslást. A legnemesebb egyéni munka folyik ott ma is, a jobb darabokat még a készítőmester signumával is ellátják. A huszonötéves jubileum esendes, de bensőséges, finom ünnepség keretében folyt le. Sok külföldi vendég is eljött, svédok, lengyelek, még Amerika kiküldöttje is. Az ünnepségek első része az Albertina metszet-múzeum dísztermében folyt le s hivatalos szónoklatokból állott. Délután Schürff kereskedelmi miniszter vendégelte meg a társaságot uzsonnán, melyet a schönbrunni parkban tartottak. Este gyönyörű kerti ünnepély volt az Augartenben, lámpionokkal, divatbemutatóval, táncosnőkkel és kabaréval. A régi idők vidám melodiái, a Denevér valcerai, Altenberg finom zamatú kis novellái s az emlékek halk futamai kaptak szárnyat ezen az estén.

HUMOR AZ ÜVEGBEN. Az újabb iparművészet, szakítva a régi üveglúvók unalmas sablonjaival, ebbe a pompás, színes anyagba is igyekszik élettől duzzadó formákat önteni. A nyúlékony anyag szinte kínálkozik a humoros figurák kifűvésére. Ujabbban főleg Wienben úznak sok tréfát az üveggel s a Bimini művésznői nagyon népszerűvé tudták tenni apró kis üvegekészítményeiket. A stuttgarti (Pazaurek által vezetett) iparmúzeumban a közelmúltban egy cseh művésznő, Brychta Gusztávnak ilyesfajta munkáit állították ki. Egy újonnan alapított üvegszakiskola vezetője Brychta, aki a gablonzi üvegipar unalmas formáit akarja szellemesen átformálni. Rendkívül mulatságos figurái: a négerok, táncosok, boxbajnokok torz tagjait, továbbá a legendák hőseit: Sancho Panzát, Don Quijote-t, a hamelni patkányfogót karrikírozzák. Eddig mintegy kétezer figurát teremtett s egy egész gyár foglalkozik ezeknek a sokszorosításával.

A ZÖLDELŐ HÁZTETŐ. A jövő embere el sem fogja tudni képzelni a háztetőt kertek, napfürdők és gyermekkoesi-park nélkül. Így jellemezte a jövő bérháznegyedeit Lebrecht Migge, a kiváló német kertépítő. Tette pedig ezt egy előadásban, melyet Frankfurtban tartott a lapostetőjű ház érdekében tartott kiállítás előadásorozatában. Ezen a kiállításon példákkal, az előadásokon élőszóval bizonyították a fenti tételt. Miggen kívül Le Corbusier, a híres svájci építész is tartott előadást. Ő az ilyen házak esztétikai hatását fejtegette. Az új technika, az új anyagok, valamint az új ember szükség-

letei vezették őt az ily házak új építőformáira. Egyik technikai előadó elmondta, hogy rezet olyan vékony rétegekben tudnak már előállítani, amellyel rövidesen ár tekintetében versenyképesek lesznek a vastagabbfajta nemezpapírossal szemben is.

A NÉMET WERKBUND. Münchenben tartotta ezévi nagygyűlését. Igen érdekes, magas színvonalú vita folyt a modern, természet- és technikabarát ember kultúrszemléletéről (Weber Alfréd heidelbergi szociológus) és a tradíciók meg a talaj szentelt hagyományairól (Pinder) előadásában. A kiállítási látóvalók közt egyúttal főhelyen a gyermekrajzok és a műhelyoktatás szerepeltek elsősorban.

HOGY KELETKEZNEK AZ OMBRÉ-MINTÁK? A modern ruhaselymek, szövetek, bársonyok amatőrjei jól ismerik azokat a különféle árnyékhatásokat, melyek egy-egy szöveten a kétféle vetődő árnyék összemosódását, mintegy két árnyéktónust eredményeznek. Mióta egy angol fényképező: Man Ray igen érdekes kísérleteket folytatott az árnyék-fotográfiákkal, azóta a vetett árnyék dekoratív szerepére nemesak a filmezők, hanem az iparművészek is figyelmesek lettek. Egy modern francia textil-tervezőművész Steichen mostanában ily árnyék-fotográfiákkal a szövetek dessinjeit is megtervezi. Az eljárás nagyjából abból áll, hogy egy kis cigarettahüvelyt vagy egy kockacukrot egy darab selyemre fektet. Azután előbb felülről, majd oldalról úgy irányít rá lámpafényforrást, hogy a kockacukor kétféle árnyékot vessen. Mikor ez megtörtént, lefényképezi a tárgyat, mely a képen tárgyszerűségét elveszti és csak mint világos test jelenik meg kétféle árnyékkal. Így jön létre az ombre-minta, amelynek rapportjával egy nagy szövetfelületnek lehet változatos, ritmikus életet adni. Egy nagy angol selyemgyár, a Stehl Silk Corporation már gyártja is az angol tervező fénykép-ötleteit.

ALACSONY BÚTOROK. A bútortermékben a legújabb törekvés külföldön mindenfelé az, hogy minél inkább redukálják a bútorok magasságl méreteit. Az ágyak sokkal hívogatóbbak, ha nem kell feltornászni magunkat a tetejükre s a modern kevés ágyneműs fekvőhely messze jár a régi magas nyoszolyától. A szekrényeknél sem kell számolyokhoz fordulni, ha a tetejüket el akarjuk érni kinyújtott karral. Ezért a szekrényeket inkább szélességükben építik ki, mintsem magasságban. De alacsonyabb lett a fésülködőasztal is, az író-, a reggeliző- és a kártyaasztal is, mert mindezek mellett alacsony széken, zsölyében kényelmesebb ülés esik. A vonalak merevsége, kényelmetlensége mindenütt hajlékony vonalvezetésnek adott helyet s ez a legmodernebb bútortermékeket mintegy a mai ember kényelemérzésének visszatükrözőivé teszi.

MELOTT LAKASAT FESTETI KERJE FESTOJETA LA

PICTURA SABLONZAR

LEGUJABB MINTAKONYVET.

BUDAPEST
VIII. CSOBANCI U. 8

TOPOR ENDRE
MUBUTOR ASZTALOS M

ANTIK BUTOR JAVITASA UTANZASA

ADOTT ES SAJAT TERVEK SZERINT

VI. FIEGEDUSS-U. 6. TEL: T 276-91

PREDMERSZKY

BÉLA

IPARMUVESZ
FESTO ES MAZOLOMESTER

BUDAPEST

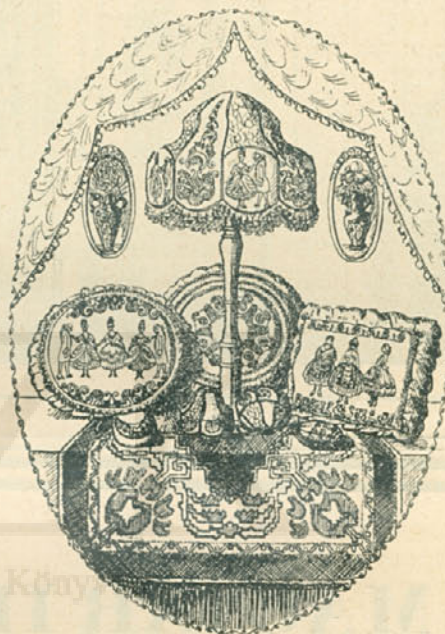
VI., SZINYEI MERSE-UTCA 23

TEL.: AUT. 216-64. ALAPITTATOTT 1888

VALLAL
TEMPLOM
ÉPÜLET-
ÉS LAKÁS-
FESTÉST

ARANYEREM AZ 1928. ÉVI TÁRLATON

ARANYEREM AZ 1928. ÉVI TÁRLATON

ORSZÁGH ILONA

OKL. IPARMUVESZNO
IPARMUVESZETI MUELYE
ES TANFOLYAMA

VII., MURANYI-UTCA 61, III/20.

● **KONVALINKA**
● **KÁROLY**

KARBITOS ES DISZITO

MUVESZI LAKBERENDEZESEK VALLALATA
BUDAPEST, IX., FERENC-KORUT 18

*Antik és modern kárpitos-
butorok művészi kivitelben készülnek*

SZAKSZERU

ANTIK

KÉPKERETIPAR

SCHOLCZ JÓZSEF

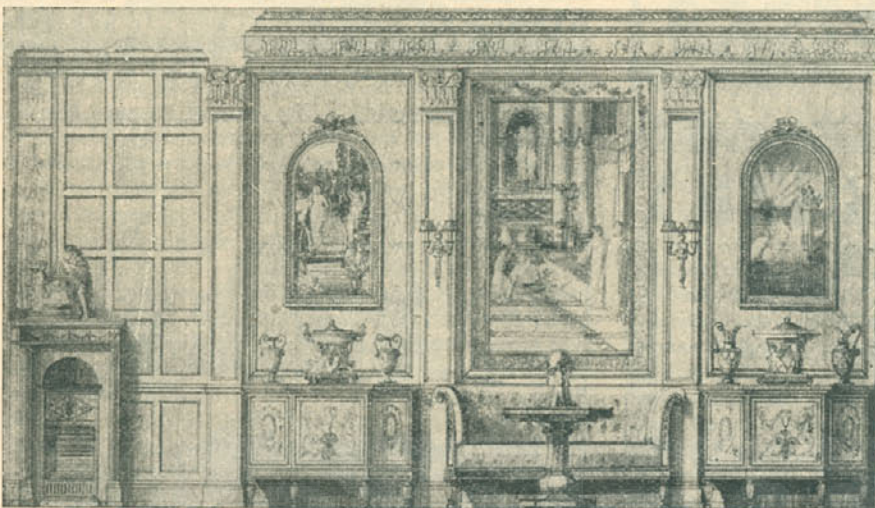
BUDAPEST, IV., IRÁNYI-UTCA 10, SZÁM
ALAPITTATOTT AZ 1898. ÉVBEN

Az O. M. IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULAT a limanovai csatának emlékét plakettben örökítette meg. A Berán Lajos mintája után készült

PLAKETT

kapható a Társulat irodájában, Budapest, VI., Andrássy-út 69. A horganyból készült plakett nagysága 9×6 cm. Ár 12 pengő

A TÁRSULAT TAGJAI 10 PENGŐ KEDVEZMÉNYES ÁRON KAPJÁK

**MOLNÁR
FERENC**

BELSŐÉPÍTÉSZETI
ÉS LAKBERENDEZŐ
IRODÁJA

BUDAPEST, VIII.
MÁRIA TERÉZIA-TÉR
16

TELEFON: JÓZSEF 459-05

A
**MAGYAR IPARMŰVÉSZET
MINTAKÖTETEI**

kaphatók a Társulat irodájában, Andrássy út 69.
Hétköznapokon 9–2-ig.

Lapunk békebeli füzetéből úgynevezett

MINTAKÖTETEKET

állítottunk össze, átlag 4–5 füzettel.

Ezeket rendkívül kedvezményes áron, kötetenként

5 PENGŐÉRT ÁRUSÍTJUK.

Húszféle ilyen kötet kapható!